

IN NOMINE JESU!

DISQVISITIONUM PRACTICARUM

ΓΡΥΜΝΑΣΜΑ TRIGESIMUM-QUINTUM,
Ea, quæ VIRTUTIS sunt HEROICÆ,
καθάρισματικῶς, & ἀνασκευαστικῶς elucidans, usque quo ἀξιώματα ad calcem
nectat, quæ discursum obsignant;

Consensu Ampliss. FAC. PHIL. in Regia celeberrimaque ad AURAM Academia, ad publicam Doctorum censuram propositum,

PRÆSIDE

M. ANDR. WANOCCHIO,

Phil. Pract. & Hist. Prof. Ord.

Respondente

SACRAE REGIE Maj. Alumno,

DN. ERNESTO GESTRINO,

Nylando.

Ad diem volente D E O, ~~29~~ Februario,
Anni Salutis M DC XCI.

In Auditorio Superiori.

Impr. apud JOHANNEM WALLIUM,

CAP. XIX.

DE VIRTUTE HEROICA,

SECTIO I. καὶ αὐτοκεντητικής

§. I.

Ortime quidem Aristoteles in lib. VII. Eth. & alibi tradit, Virtutem aliam esse καὶ ἄνθρωπον, aliam ὑπεράνθρωπον; hoc est, aliam esse humana, aliam divinam: illa humanis viribus est proportionata & parabilis; hæc improportionata: illa apud ordinaria; hæc vero extraordinaria. Scilicet cum Virtutem illam καὶ ἄνθρωπον & ordinariam, secundum receptam ab Ethicis quam plurimis methodum, taliter qualiter usque huc expoluimus; conveniens est, ut eam, quæ est & audit ὑπεράνθρωπον, divina, herosca, & extraordinaria, jam evolvamus; idque compendio.

§. II.

Virtutem Heroicam variis ornant Scriptores sive Descriptionibus sive Definitionibus. M. Christoph. Praetorius hanc dat, usq[ue] fusiorem: *Virtus Heroica est habitus nimis moralis, non tam humana industria,*

quam divinitus quibusdam facultatibus concessis comparatus, voluntatem, appetitum, atq; affectus supra communem hominum sortem, ad perfectissimum summi Boni gradum elevans, actionesq; eminentes ardentissimo impetu, gloriosissima constantia, & felicissimo successu edens. Joh. Geilfusius vero Eth. Exempl. c. XVI. talem exhibet: *Heroica Virtus est habitus, quo homines tales obeunt actiones, quæ communem sortem excedunt.* Nos cum Dn. D. Ruderuffio sic definimus: *VIRTUS HEROICA est virtus eminentior, hominem extraordinario impetu, ultra sortem communem elevans.* Aliis aliorum definitionibus, citra necessitatem accumulandis, hic immorari nihil attinet. Id tamen obiter notasse non poenitet, quod partes Virtutis Heroicæ essentiales, a Protorio καὶ λέγεται, ab aliis vero ad minimum καὶ diabolos posite, sint tres: (α) *Impetus extraordinarius, seu, raptus Divinus, ad magni momenti res, magno animo conficiendas.* (β) *Constantia summa, qua nullis se absterreri molestiis, difficultatibus, aut periculis patitur, nullisq; retardari impedi-*

pedimentis. (γ) *Felicitas admiranda*, quia
præter omnem hominum spem, e maximis
difficultatibus fortissime eluctantur *Herœs*,
& metam felicissime attingunt. In quo
igitur hæc tria non concurrunt, is culmen
& fastigium *Herostæ Virtutis* non satis at-
tingisse creditur. Sed nos jam ad Definitionis
aváλυση.

§. III,

Ad *Definitum* quod attinet, specienda se
offerunt (I.) *Etymologia*, circa quam varie
iudant auctores. (α) Censuit Plato in
Cratyllo, *Heroes* ab ἥρως, hoc est, ab a-
more, fuisse nuncupatos: ab amore autem,
vel quia fixere veteres, eos oriri ex mutuo
amore *DEorum* & *hominum*; vel, ut Hie-
reocles existimavit, quia sint demones amo-
re flagrantes, qui homines in *DEorum* a-
more rapiant ac irritent: quod tamen
sepit paganismum. (β) Potest etiam id no-
men duci ab ἕρεν, quod est dicere; ut in eo-
dem dialogo suspicatus est Plato: nam fa-
undi rhetores, argutique sophistæ, judica-
i fuerunt olim *heroica proles*, ceterorum-
ve hominum Duces atque Principes. Nec
(γ) defuere, qui a voce ἥρης, hoc est,
unione, dictos putarint; ut D. *Augustinus*

quam divinitus quibusdam facultatibus concessis comparatus, voluntatem, appetitum, atq; affectus supra communem hominum sortem, ad perfectissimum summi Boni gradum elevans, actionesq; eminentes ardentissimo impetu, gloriofissima constantia, & felicissimo successu edens. Joh. Geilfusius vero Eth. Exempl. c. XVI. talem exhibit: *Heroica Virtus est habitus, quo homines tales obeunt actiones, que communem sortem excedunt.* Nos cum Dn. D. Ruderuffio sic definimus: *VIRTUS HEROICA* est virtus eminentior, hominem extraordinario impetu, ultra sortem communem elevans. Aliis aliorum definitionibus, circa necessitatem accumulandis, hic immorati nihil attinet. Id tamen obiter notasse non poenitet, quod partes Virtutis Heroicæ essentiales, a *Prætorio καὶ λέγειν*, ab aliis vero ad minimum *καὶ διάφορα positæ*, sint tres: (α) *Impetus extraordinarius*, seu raptus Divinus, ad magni momenti res, magno animo conficiendas. (β) *Constantia summa*, qua nullis se absterreri molestiis, difficultatibus, aut periculis patitur, nullisq; retardari im-

pediat.

pedimentis. (γ) *Felicitas admiranda*, qva
præter omnem hominum spem, e maximis
difficultatibus fortissime eluctantur *Herœs*,
& metam felicissime attingunt. In quo
igitur hæc tria non concurrunt, is culmen
& fastigium *Herœta Virtutis* non satis at-
tingisse creditur. Sed nos jam ad Definitionis
ἀνάλυσιν,

§. III.

Ad *Definitum* quod attinet, spectanda se
offerunt (I.) *Etyymologia*, circa quam varie
iudicent auctores. (α) Censuit *Plato* in
Cratyllo, *Heroes* ab ἥρω^τος, hoc est, ab a-
more, fuisse nuncupatos; ab amore autem,
vel quia finxere veteres, eos orari ex mutuo
amore *DEorum* & *hominum*; vel, ut *Hie-
roclès* existimavit, quia sint demones amo-
re flagrantes, qui *homines* in *DEorum* a-
morem rapiant ac irritent: quod tamen
suspic paganismum. (β) Potest etiam id no-
men duci ab ἥρω^ν, quod est dicere; ut in eo-
dem dialogo suspicatus est *Plato*: nam fa-
undi rhetores, argutique sophistæ, judica-
i fuerunt olim *heroica proles*, ceterorum-
ve hominum Duces atque Principes. Nec
(γ) defuere, qui a voce ἥρη, hoc est,
unione, dictos putarint; ut *D. Augustinus*

in lib. X. de Civ. Dei c. 21. Ratio est, qvis
aës Junoni dicatus est a gentilibus, in quo
singitur, berous cum dæmonibus habita-
re. (d) Nonnulli ab ἥραις, h.e. terra, di-
ctos censent; quasi terreni Dii sint; vel κατ'
ἀνθίφασιν, quod minime terreni sint, sed
supra communem hominum sortem elevati.
Sic Lucianus heröem definit, ὁς μῆτε θεος;
μῆτη συνθέωπος, καὶ αὐτὸς φότερόν ἐστι.
(e) Quidam ἀπὸ τῶν ἀπροστάτων, a feligen-
do, quia sunt selectissimi mortalium. (f)
Vel ab ἄερι, aëre, quia animæ Heroum
post dissolutionem, in aëre habitare cum An-
gelis, ad compensationem virtutis olim ex-
ercitæ, credebantur. Denique (g) ἀπὸ
τῆς ἀρετῆς, virtute, qua Heroes antecel-
lunt præ omnibus. Hac de re procul du-
bio certi reddi non possumus: rationita-
men apprime consentaneum est, inventores
hujus nominis respexisse ad virtutem & a-
morem, flagransqve desiderium honesti &
divinæ conditionis. (H.) *Homonymia*.
Virtus Heroica accipitur (a) Latissime
pro quacunque cujuscunque artis excellen-
tia: ita Heroës appellantur artifices, Mu-
sici, Pictores, ceteriqve, quotquot in suo
quod

quod ajunt, genere sunt Roscii. (β) La-
ze, pro excellenti virtute, vel morali, ut
sunt *Magnificentia* & *Magnanimitas*; vel
intellectuali, ut *Sapientia*; vel *spirituali*, ut
ut *Fides* &c. (γ) *Adaequare* & *propriissime*,
pro admiranda & plane divina v. g. *For-
titudine*, sive bellica, cive civili, sive spiri-
tuali. Illam vero acceptionem non mo-
ramur, quæ est καλοχρησικὴ, quando vi-
delicet *tyranni*, *plebeji*, *rufici*, *heroës*, sen-
su nimis liberali, salutantur. (III.) *Synony-
mia*. Appellatur hæc *virtus* alias *Divina*;
non ratione *subjecti* & *materialiter*; sed
ratione *principii* & *causaliter*. Vocatur
Aristoteli *Virtus* ὑπερ ἀνθρώπον quod
nomen est φειδεστικόν. Alia *Synonyma*
sunt minus frequentata.

§. IV.

Definitionis (I.) *Genus* est *Virtus*; quia
Virtuti Heroicae convenit *Virtutis defini-
tio*, *Virtutis objectum*, *Virtutis subjectum*,
proprietates & *adjuncta*: imo, collocatur
inter duo extrema, *Feritatem*, & *sumam
Ignoriam*. *Virtus*, inquam, est genus, &
quidem sine addito posita, ut *præscindat* a
morali, *intellectuali*, & *spirituali*; non
obstante, quod *virtus heroica* sit potissi-

rum splendor virtutum moralium, in quibus resplendere difficilior natum est, & magis supra hominis vites positum: unde *Heroës semidei* vocati, quod ex divina & humana natura viderentur conflati, & regessisse humanis viribus majores: ita Hesiodus dicit, οὐδὲν ἡρῶων γένος καλέονται ιγεινοί. Dicitur autem Virtus eminentior, ad indicandam heroicæ Virtutis præ communi sublimitatem. Sic fides Abrahami, Salomonis sapientia, fortitudo Gustavi Adolphi Magni, CAROLI XI. Regum Sveciæ, Justitia Aristidis &c. sunt fidès heroicæ, sapientia heroicæ, fortitudo heroicæ, justitia heroicæ: quamvis Virtus heroicæ præprimis dicatur conspicua per Fortitudinem, Magnanimitatem & Temperanziam. (II.) Differentia petita est (α) a subiecto, homine. (β) A causa efficiente, DEO, qui impetu quodam extraordinaria armat Heroas ad facinora inimitabilia; eleuatque eos supra vulgarem hominum conditionem; quibus verbis (γ) Effectus indigitatur. Exempla virtutis heroicæ, tam sacra, quam profana, passim sunt obvia.

§. V.

Extrema Virtutis Heroicæ sunt duo; Debetis-

felicium, & Excessivum: illud summa Ignavia; hor Feritas audit. IGNAVIA est vitium, quo quis ad omnem virtutis impec-tum est plane inhabilis. Hoc vitii apud Sybaritas perhibetur fuisse frequentissimum, quippe qui legem ferebant: *Nemo nostrum frugi esto.* Quocirca Suidas illo-rum civitatem appellat *πονερότολιν.* Ita Abderitanis natura peculiarem fuisse mentis stuporem indicat alicubi M. Tullius; adeo, ut Proverbio locum pararit: *Abde-ritica mens.* Et, *Abderitanæ pectora plebis habet;* de quovis ignavo. FERITAS est vitium inter alia sumnum, quo homo excusso recte rationis judicio, omniq; hu-manitate abjecta, in cœno omnis libidinis instar belluæ se volutat, & omnem con-scientiæ sensum, ac intelligentiæ radium, per diuturnam peccandi consuetudinem, obducto callo, explodit suffocatque. De quibus forte Apostolus Eph. IV. 19. *Qui dedolentes semet ipsos tradiderunt impudicitiam, in operationem immunditiam omnis, in πλεονεξία, in excessu;* ut reddit AriasM. Vitium hoc *πηρότης* potest ambulare per omnes vitiorum species, ut v.g. Tem-perantiæ heroicæ, opponi queat ferina vel

belluina intemperantia; & sic de ceteris.
Talis feritas in Romanis Pontificibus per
quam multis est conspicua, qui publica
Romæ lupanaria tutantur & permittunt,
inque fiscum suum annuatim ultra tria mil-
lia coronatorum lactis censu a clericis scor-
tisqve accipiunt. Unde recte cecinit
Mantuanus:

- " *Roma est jam cosa lupanar.*
Omnes autem salacitate & feritate Pon-
tifices superavit *Alexander VI.* qui cum
propria filia incestum commisit, eandem-
qye filio suo *Borgiae* conjugem dedit. In
cujus *Alexandri* honorem *Sannazarus*,
Poëta Neapolitanus, tale epitaphium con-
scripsit:

Nomen Alexandri ne te fortasse moretur.

Hospes abi: jacet hic scelus & vitium.

*In filiæ Lucretiæ honorem calc concin-
navit epicedium:*

*Hoc jacet in tumulo Lucretia nomine, sed re-
Tbais: Pontificis filia, sponsa, nurus.*

Insigne Feritatis exemplum est *Hatto Epi-*
scopus Moguntinus, qui circa annum *Chr.*
970. Pauperes ad se venientes in horreum
inclusos omnes crudelissime cremavisse
fecerat, illudens eis dicendo: *votem audite*
murius.

muriūm: qui tamen & ipse poenas feratis tuæ fuit dieterio convenientes. Huc referunt crudelitatem *Phalaridis*, canden-
ti tauro ænco homines cruciantis: *Herodis* in innocentēs pueros s̄avientis. Sic reverentia auribus, si *Heliogabali* in ex-
emplum bestialitatis hic introducitur, qui nudas pueras sibi prandenti & eōnanti
ministrantes constituit, tantamq̄e habuit
pellicum multitudinem, ut (sicut Nero
nunquam unam vestem bis induit, autore
Suetonio in *Nerone*) earum nullam tei-
terat. *Elian. Lamprid. in vita Heliogabali.* Tres monstrum illud habuit u-
xores, quas tamen omnes novarum libi-
dinum pruritu dimisit. Tandem stupri
capiditatem, quam assequi naturæ defectu
non poterat, in se convertens, muliebri no-
mine se appellari jussit, urbe tota obsœ-
nissimos inqvirens, qui cum eo libidines
exercecerent. Cum vero fuerit *Bassiani Ca-
racalla* ex incestuoso, ut maxima Histori-
corum pars tradit, cum *Julia* concubitu
filius, non adeo mirum, quod & ipse talis
existiterit. *Kακὸς κοράκης κακὸν ὁρός*
mali corvi malum ovum. Non nascitue
ex malo bonum, inquit *Seneca*, non ma-

gis quām fīcus ex olea: ad sēmen nata re-
spondent. Cum qvibus congruit adagi-
um Biblicum, qvod exstat Ezech, XVI.44.
חַתְּמָה כִּתְמָה sicut mater filia ejus:
καθὼς ἡ μήτηρ, καὶ ἡ θυγάτηρ.

SECTIO II. ἀνασκευασμή.

QVÆST. I.

An una virtutis definitione contine-
atur Virtus Heroica & Communis? aff.

§. I.

Definitio virtutis secundum Aristotelem
dicit mediocritatem ad nos relatam: se-
cundum recentiores, conformitatem cum
lege æterna: Vendelino, constans animi
propositum vivendi secundum legem. Qvam-
cunque harum quis Heroicæ Virtuti apta-
rit, non abludet a scopo: estenim illa suo
modo mediocriter, conformitas cum lege,
& tale propositum animi, qvod virtuti est
conveniens.

Obj. (a) Si definitio virtutis utraq;
continetur, Heroica & Communis; seqve-
retur Communem aequa perfectam esse, ac
est Heroica. Atqui falsum consequens. E.
& antecedens. Prob. Propositio: Generis
univoci species ex aequo naturam generis
parti-

participant. *Affumatum* patet: quia *Heroica* longe perfectior & eminentior est *Communi*.

Resp. (α) καὶ ἀνυκνώσω. Generis univoci species, ex æquo participant naturam Generis; sed inde resultat perfectio tantum communis & generica. (β) καὶ ἔργησιν, de participatione differentiæ ac formalis, unde resultat perfectio specifica. Brutum & homo æque sunt animalia; nec minus perfecte naturam animalis habet brutum, quam homo. Interim ratione formæ specificæ longe perfectior & excellenter est homo, quam brutum. (γ) Distinctio Virtutis in *Communem* & *Heroicam* non est proprie *Generis* in species, sed potius subjecta per accidentia: perinde enim est, sive virtutem distinguas in *Heroicam* & *Communem*, sive in excellentiorem, & minus excellentem; etiam si heroica virtus καὶ ἐξοχὴ excellens appelletur.

Obj. (β) *Virtus Heroica* non consistit in mediocritate. E. non continetur definitio ne *Virtutis*, quam Aristoteles vocat μεσότητα. Antecedens patet: quia virtus *Heroica* transcendit mediocritatem, & tendit ad excellentiam.

Resp.

Resp. (α) καὶ ἡ συγχώρησις, virtutem heroicam tendere ad excellentiam. (β) καὶ ἀρνησις, quod illa non transcendat medicitatem: nam *Extremitas* est vel *intra* virtutes, vel *extra* virtutis lineam. Priori modo extremitas non opponitur mediocritati, sed subordinatur, estque nihil aliud, quam summus & excellentissimus in mediocritate gradus. Posteriori autem modo extremitas est in linea medicitati opposita, notatque excessum & vitiositatem. Verbo: Virtus Heroica est *extremitas* ratione *gradus*, est & *mediocritas* ratione *speciei*. (γ) Virtus Heroica absolute considerata est mediocritas; relate vero & compare extremitas.

Obj. (γ) *Virtus moralis* in genere habet pro forma conformitatem cum lege aeterna & nature. Heroica non habet. Eadem cum illa definitione non continetur.

Major est in confessio. Minor probatur; quia nulla plane est lex, quae expresse nos obliget ad virtutem heroicam: alias omnes teneremur esse heroes.

Resp. (α) συγχωρητικῶς ad majorem. (β) ἀρνητικῶς ad assuntum: neque probatio est conveniens; deberet enim evin-

cere,

cere, virtutem heroicam non esse conformatatem cum lege; ast dicit, nullam esse legem, quæ nos obliget ad virtutem heroicam; quod est ~~ἀναρρογίαντος~~. (2) Sed & illud, quod nulla lex nos obliget ad secundam virtutem heroicam, cum gradu salis capiendum; partim quia status hominis integer videtur requisivisse summam virtutum omnium ~~ἀκμῆς~~, quæ heroicæ, uti jam est, de facili respondere potuisse; partim, quia DEUS, justissimus donorum, in statu etiam hoc depravato dispensator, exigit ab iis heroicæ virtutis exercitium, quibus ejus exercenda facultas est concessa.

QVÆST. II.

Utrum virtus *Heroica* DEum habeat pro Causa Efficiente principali? &, si hoc, an Virtus heroicæ sit referenda ad actiones DEI generales?

§. II.

Bimembris est quæstio: de utroque eti-
go membro distincte agendum. Quid ad
prius, nempe, an Heroica Virtus a Com-
muni differat specie? tenendum, quod non.
Argumentamur: Virtutes, que circa idem
specie

specie objectum speciale actionibus tantum intensioribus & remissioribus occupatae, eadem definitionem specialem admittunt, specie non differunt, sed gradibus tantum. Atque virtutes heroicae & morales aliae occupatae sunt circa idem specie objectum speciale, actionibus tantum intensioribus & remissioribus, eandemque specialem admittunt definitionem. Ergo non specie, sed gradibus tantum differunt. Propositio est extra controversiam. Assumptio etiam probatu est facilis: nam Temperantia heroicæ Josephi idem habuit objectum, cum temperantia Communi Spartanorum. Unde apud Spartanos adulter? Plutarch. in Lycurgo. Accedit, quod idem sit virtutis heroicæ & Communis subiectum immediatum, voluntas; idem finis, τὸ καλὸν. Ergo, ubi eadem definitio, idem subiectum, idem objectum, idem finis; ibi specifica differentia gratis investigatur. Ast Thomam hic nobis obstrepentem 1. 2. & qv. LIV. a. 3. animadverimus: ita enim ille:

Object. (a) Virtutes heroicæ & aliae morales dirigunt ad actiones distinctarum naturarum. Ergo specie differunt.

Antecedens probatur. Qvia virtus civili disponit ad actiones humanæ naturæ heroicæ

heroica ad actiones naturæ eminentiori congruentes.

Resp. (α) Antecedens fallit cum sua probatione: nam utraque virtus dirigit actiones unius naturæ, nempe humanæ, quamvis diversimode; Communis ad actiones communes & ordinarias; Heroica ad actiones eminentiores, extraordinarias, & heroicæ. (β) Virtus heroica appellatur divina, non subjective & formaliter; sed causaliter & effective, cum denominatio debet fieri a præstantiori. Quid & alia virtus appellatur divina, quemadmodum etiam summum Bonum e communis illa virtute enascens vocatur Genius.

Object. (β) Liberalitas & Magnificencia sunt virtutes Aristotelii distinctæ specie, quamvis in eadem versentur materia, & magnitudine ac parvitate tantum differant. Ergo etiam Heroica & Communis differunt specie, quamvis in eadem versentur materia; vel circa objectum specie idem.

Resp. (α) καὶ τούγχάρησιν de Aristotle, cum hoc tamen addito, quod Aristotle illuc agat ταχυλῶς & vulgariter, de distinctione, quæ ex solis emergit accidentibus. (β) καὶ ἀρμτιν, de distinctione spe-

1104 DISQVIS. PRACTICÆ
specifica. Hinc etiam liquet, quanta sit
Piccolominei liberalitas, quæ dicitur etiam
illa, suo licet modo, differre specie, quæ,
non quidem quoad essentiam, sed quæ ac-
cidentia tantum distingvuntur. Specie
differre, est formis & essentiis contradic-
stinctis differre: at distingvi accidentibus,
est specie convenire, & conditionibus essen-
tiæ supervenientibus condistingvi.

Object. (γ) Feritas, Virtuti heroicæ
opposita, est specie distincta a virtio, virtu-
ti Communi opposito. Eo. Ipsa virtus be-
roica a virtute communi.

Prob. Antecedens: Ut se habet fera, unde
feritas est dicta, ad hominem, ita feritas
ad vitium morale: at fera & homo distin-
gvuntur specie. Ergo feritas & vitium
morale distingvuntur ita; quia feritate
exploditur ratio, per vitium vero tantum
intervertitur. Ratio Consequencie est,
quia habitus privationum specie differen-
tium etiam differunt specie.

Resp. (α) Omnia sunt ασύσατα. An-
tecedens fallit: probatio est inconseqvens.
Fera capitur vel proprie, pro animali irra-
tionali; & sic feritas, ut est oppositum vir-
tutis heroicæ, tantum est tropica: vel im-
proprie

proprie & καθ' ὄμοιόντη, quatenus aliquam accidentalem (non essentialem) cum bellua dicit convenientiam, salvis interim manentibus utrobique essentialibus. (8) Notum est, quod argumenta a Notatione petita sint ordinis inferioris.

§. III,

Quantum ad membrum Questionis posterius; scilicet, *An virtus heroică sit referenda ad actiones DEI generales, an vero speciales?* Heiderus Eth. p. 405. distinguit inter Virtutes heroicās Piorum, quales Abraham, Moses, Joshua, Simson, David, Salomon, alii; & Gentilium, ut est Alexandri M. fortitudo, Cæsaris clementia, iustitia Mnnois. De illis statuit, quod referenda sint ad actiones DEI speciales; quod utique sic habendum. De his vero, puta virtutibus Gentilium, censet, quod ad actiones DEI Universales debeant referri, easque non ordinarias, ut vocat, sed extraordinarias & infrequentes. Sed ambigibus in re per se clara non est opus. Omnia dicendum erit, actiones Gentilium heroicās agnoscere specialem DEI concursum, modumque influentiæ plane peculiarem, cum alias concursus ille foret consimilis

Aaas

influe-

influentia, qua communiter ad hominis cuiusvis gregarii actiones coinfluit; quod tamen absurdum esset dixisse. Qvis autem dicere, *Cyrum generali tantum DEI concursu excitatum ad molienda illa, quæ mortuus erat?* cum & ipse Deus appelle eum **רְפָעֵן** perficientem omnem delegationem suam. Esa. XLIV. 44. Qvis Alexandrum M., qvis Iulium Cæsarem, alios, influentia generalis auxilio tot tantaque in toto terrarum orbe facinora, celerrimo impetu, felicissimo successu, perpetrasse dixerit? Quid & ipse concursus DEI universalis extraordinarius, a B. Heidero adseritus, nihil dicit aliud, quam influentiam specialem: Verba diversa, cera eadem: εν κηρύξει.

Object. At actiones DEI speciales ad solidam pertinent Ecclesiam, & ad prios homines, Reges electos. E.

Resp. Negatur hoc: quia iudicia DEI specialia & singularia excentur non tantum erga fideles, sed & infideles: Sic speciali actione DEUS olim Reges infideles ad populum Israëliticum, rebellem & idololatricum, puniendum armavit; quos vocasse, & misisse ad iudiciorum suorum executionem dicitur. Vid. Esa. X. s. 6. & XIII.

XIII. 3. 6. Hinc B. Augustinus de Grat. & Lib. Arb. c. 20. Scriptura divina, si diligenter inspiciatur, ostendit, non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis, & a se factas bonas, in actus bonos, & in eternam dirigit vitam; verum etiam illas, que conservant seculi naturam, ita in DEI esse potestate, ut eas, quo voluerit, quando voluerit, faciat inclinari, vel ad beneficia quibusdam praesienda, vel ad poenas quibusdam ingerendas, sicut ipse judicat, occulissimo quidem iudicio, sed sine dubitatione justissimo. Audiamus aquilam seculi hujus Theologorum, B. D. Hulsemannum Extens. Brev. c. IV. thes 8. de hac re dissenserent: Motus liberi, inquit, causarum secundarum in actionibus civiliter bonis, & subjectis irregeneratis, producuntur a DEO; non solum per modum principii & concursus communis, ut in naturalibus; sed etiam per modum suggestionis externae per objecta sensibilia, & non nunquam per suggestiones honestarum cogitationum, reflectantium ex objectis propositis; denique per collationem virium ad electionem & exercitia rei honestae necessariarum, Quæ tamen & ipsa Divina

Aaaa a

actio

actio in gentilibus recipit magis & minus,
Rom. I. 20. 32. & II. 4. 15. Hec ille.

QUÆST. III.

Quæ causa, quod Heroes olim appellati Semidei?

§. IV.

Lucianus cuius, in antecedentibus etiam facta est mentio, Heroem definit, ἔξ οὐρανών καὶ θεῶν σύνθετον, quoddam ex hominē & DEO compostum. Occasio vero huic opinioni erat, quod homines excellētā indole & præclaris facinoribus famosi, videbantur magis adscendisse ad DEI similitudinem, quam ad humanæ conditionis infirmitatem descendisse. Nata hinc fabula de ortu Herorum, quos ex DEorum cum hominibus consuetudine natos fingereunt Poëtæ, mediosque statuerunt inter DEOS & homines. Invalecente tandem superstitione, accessit Herorum ἀπόθεωσις; adeo, ut quotquot vel rebus excellenter gestis, vel inventis, vel dignitate, vel fundatione gentium, vel sapientia fuerunt illustres, Dii facti sint nuncupativi πλυνθυμοι. Et relatis his ad astra, communis illis cum astris fuit nomenclatura, communis cul-

eultus; quemadmodum de *Solis Lunaque cultu* Job. XXXI. 26, 27 *Planetarum, reliquo-
rum siderum, & aliquo tōtius apotheosi,*
Deut. IV. 19. Jer. VIII. constat. *Semides*
autem appellati videntur, quod, uti Plato
habet in *Crotylo*, credebantur oriundi ex
amore Deorum erga humanas mulieres, vel
virorum erga Deas. Hoc est: in sensu orthodo-
xo *Semidei* dicuntur non proprie, sed tropice.

QVÆST. IV.

Utrum Virtus heroica cadat etiam
in fæminas? & illegitimos, seu
spurios?

§. V.

Non pauci fuerunt olim inventi, qui
sexum muliebrem infra humanæ sortis con-
ditionem depresso-
runt, adeoque virtute o-
mni, ejusque capacitate spoliarunt; jux-
ta vero fæminas onerarunt variis dicterioribus,
in DEum creatorem blasphemis, & speci-
em humanam injustis. Imo & Aristote-
les I. Pol. I. c. 4. videtur adseruisse, *Vir-
tutem banc heroicam nulla ratione esse
virtutem mulierum.* Ait contraria isti
sententia vera est; quæ probatur: (α)
Quia virtus *Communis*, quæ tamen, qua
essentiam & rationem specieicum heroicæ

1110 DISQVIS. PRACT.

coincidit, cadit in fæminas; quod negare, effer in sole caligare: quidni etiam Virtus heroica? (β) Quia Virtutis heroicæ oppositum, tam excessivum, quam defectivum, cadit in fæminas, quod abunde loquuntur historiz: cur ergo non ipsa Virtus heroicæ? (γ) Liquet Virtutem heroicam communem esse Viris & fæminis. Hic autem compendio utentes, quasdam modo nominamus Heroinas: Deborah, Jael, Juditham; qvarum laudes in Sacris sunt decantatae. Ex profanis adjungimus Amazones, Semiramisdem. Amale suntam, Gothorum Reginam, Elsabetbam Angliæ. Videatur Zwingerus in Theatro. Hæc tamen capienda sunt ita, ut Virtus heroicæ frequentius dicatur cadere in Viro, & $\omega\delta\ \partial\eta\ \tau\omega\lambda\bar{u}$: in fæmiuas vero rarius, & quam sexum sequiorem.

§. VI.

De illegitimis & nobis multa sunt, cum in Sacris tum profanis, quæ illorum conditionem in statu civili & ecclesiastico levant. Exempli loco heic saltim allegamus quædam Scripturæ loca: Deut. XXIII. 2. Non ingredietur spurius in concionem Domini: sessam generatione decima non in-

greditur sibi in ecclesiam DOMINI. Ubi
nota, quod apud Talmud. vox טְמֵנֶר
quæ in texu allegato Ebraeo extat, dica-
tur quasi טְמֵנֶר מִשְׁמָר, macula aliena, ortus
& sanguinis alieni nota. Sap. III. 16. 17.
*Filii adulterorum non consequentur perfe-
ctionem* (non initiati erunt, ἀτέλης ἐσσοι)
sed semen ex illegitimo coniubitu delebis-
tur. Vide etiam Eccl. XXII. 32. 33. Com-
minatione hac & vindicta DEUS tueret
castitatem, statumque conjugalem, dum
fræno velut injecto vagas corripit libidi-
nes. Verum enim vero cum virtutes nec
ad certum statum, nec sexum, nec condi-
tionem sint alligatae; neque lex illa Deut.
XXIII. 2. de spuriis in societatem Ecclesiæ
& reip. admittendis sit præscripta DEO,
(qui, ut heroicæ virtutis est causa principa-
lis, ita supra omnem legem) sed homini-
bus, & quidem quoad modum ad sociandi
spurios ordinarium, non vero extraordi-
narium, secundum quem DEUS ita guber-
nat regna mortalium, ut omnibus demon-
straret, sibi omnes, & omnia subesse, se ne-
mini unquam subesse. Exemplum de spu-
riis satis est notum, de Jephtha, si modo
spurius erat, quod tamen aliis excutien-

dum relinqvimus, Jud. XI. 20 32: ibi enim dicitur, quod DOMINUS dederit filios Ammon in manus ejus. Profana exempla sunt Themistocles, Timotheus, Romulus, Remus, alii. Vrd. Zwingerum in Theatro. Hæc de spuriis ex Vendelino subiectimus: Causæ excellentia hujus in spuriis nonnullis sunt partim divinæ: quia uti exœlsa quandoque DEUS deprimit, sic humilia extollit, pro arbitrio: partim naturales: quia spuriæ genitores quandoq; habent vegetos, validos, & magnanimos: partim Ethicæ; quia e natalium obscuritate & macula eluctari per virtutem & rerum arduarum molitionem studere. Tantum de illa Qvæstione.

QVÆST. V.

Utrum veritatis cœlestis, & γνῶσις Christianæ, qvæ sola ac unica est Apostolica & Lutherana, confessores imperterriti, & vindices constantissimi, sint Heroës jure suo nominandi? Aff.

§. VII.

Heros est, quisquis impeuu extraordi-
nario (non naturali, sed divino) constan-
tia summa, (qualis in confessoribus, &
Theo-

Theologis Lutheranis, religionis Aposto-
licæ assertoribus semper per divinam gra-
tiam erat, eritque, longe lateque testata)
& felicitate admiranda, magni aliquid
mollitur & efficit. Felicitate, inquam, illa,
quam non modo temporalem, sed simul
æternam appellamus; quæ tanta est, ut
portæ inferorum ei non prævaleant. Matth.
XVI. 18. Talis Heros seculo superiori fuit
B. Doctor Apostolicus, LUTHERUS, qui &
veræ religionis, dicatne repurgator, an
propugnator, nescio (utrumque enim præ-
stiterit) fuit acerrimus, & domitor Papatus
plusquam Herculeus; quem tamen *Papico-*
lae, Calviniani, aliquique, quos miser ille
mendacii spiritus dementavit, convitiis
proscindunt, calumniis onerant, odioque
prosequuntur plusquam Vatiniano; quam-
vis ipse supra omnia diaboli tela jam du-
dum sit erectus, & de heroica cœlestis ve-
ritatis defensione agat triumphum. In
B. D. *Luthero* fuerunt omnia, & plus
quam omnia, quæ in Heröe, & Viro Di-
vino, requiruntur. (α) *Afflatus divinus*:
fuit enim donis admirabilibus & pene di-
vinis instructus: quod arguunt, singulare
ejus ingenium, acutissimum judicium, pe-

ritia lingvarum summa, admiranda eruditio, singularis in interpretandis Scripturarum dexteritas, maximaque in iisdem vertendis felicitas. Sit vel exempli loco Versio Bibliorum Germanica, quae satis superque arguit peculiarem Spiritus SANCTI illuminationem, largamq; in Viro isthoc DEI IESU CHRISTI gratiam. *Franciscus Dryander, Hispanus, Vir, ut ferunt, doctissimus, saepe ex animo linguae Germanicæ cognitionem ideo optasse dicitur, ut Germanica Lutberi Biblia, toties a multis excellentibus viris commendata, ipsa etiam & legere & intelligere posset. Nec dubitavit Erasmus Roterodamus afferere, Lutheri Enarrationes in sacra Biblia enarrationibus omnium, quæ existant unquam, antecellere.* (β) *Spiritus constantissimus animusq; fortissimus: tanto enim Zelo, mundo fere toto frendente, inter praestissimas mortis minas, publice coram Carolo V. Imperatore, omnibusque totius Imperii Romani Proceribus, rationem fidei suæ reddidit, adeo, ut hic Papatus dominator Heros fuerit ante Comitia Vormatiensia, Heros in Comitiis, Herosq; post eadem permanserit. Vid. Sleid. alios.* (γ)

Succ-

Successus longe felicissimus reformationis
a Luthero suscep^te. Neminem crediderim
sine admiratione & stupore mentis summo
posse cogitare, quod misellus ille Monachus
religionem vere Apostolicam, nulla vi ex-
terna, sed armis spiritualibus, per Germani-
am, & regna simul septentrionalia, SVECIAM
ac DANIAM, ita propagarit, ut ultra illo-
rum limites jam longe lateque sparsa in
honorem DEI resonet, contra furores
Diaboli, inanes Papæ crepitus, minasque
regni antichristiani plusquam horrendas.
Testatur hoc ipse Tom. vii. Witeb. Lat. fol. 507
in Epist. ad Elect. Frider. & fratrem, his
verbis : Oppugnavit me, inquit, summis
viribus totius orbis terrarum, ut tamen quo
fuit ipsorum omnium impetus vehementior,
eo facie maiores progressus doctrina mea.
Quid ita? Nibil ego violenter egi, nullum
motum excitavi, non cupidus vindictæ fui;
sed Magistratum civilem reverenter colui,
scriptis etiam meis exornavi, quantum in
me fuit; & quod precipuum est, rem DEO
committens, in ipsis potestate totus acqui-
esi. Sic adeo servatus sum in hunc usque
diem, fremant licet Pontifex omnesque
adversarii; & simul mea doctrina multos

ad populos dimanavit. Qvis jam de Affi-
mativa Qvæstionis ambiget? Ita B. Cypri-
anus constantissimus erat Heros, in am-
pleteienda, defendenda, propaganda, &
sangvine suo tandem obsignanda J E S U
CHRISTI fide: ille enim postqvam il-
lum de rescripto Imperatoris Valeriani, &
Xisti martyrio, nuncium accepisset, ad fidei
πίστιν, quem jam jam instare animad-
vertebat, subinde magis magisq; se compon-
suit. Sic enim in vita ejus scribit Pontius:
Jam de Xisto, bono ac pacifico sacerdote, as-
proprea beatissimo martyre, ab urbe nun-
cius veneratur. Sperabatur jam jamque caro-
nifex veniens, qui devota sanctissime vi-
ctimæ colla persecutus: & sic erant omnes
dies illi quotidiana expectatio moriendi,
ut corona singulu posset adscribi. Conve-
niebant interim plures egregii & clarissi-
mi ordinis & sanguinis, sed & seculi nobis-
itate generosi, qui propter amicitiam e-
ius antiquam secessum subinde suaderent;
& ne parum esset nuda spadela, etiam
loca, in qua secederes, offerebant. Ille ve-
ro jam mundum, suspensa ad cælum men-
te, neglexerat, nec spadelis blandientibus

annuebat. Fecisset fortasse tunc etiam, quod a plurimis & fidelibus petebatur, si & divino imperio juberetur. Sed nec illa sublimis ranti viri gloria sine praconio eran seunda est, qua jam seculo tumescen- te, & de fiducia Principum infestationem nominis Christiani anhelante, ille servos DEI, prout dabatur occasio, exhortationis- bus dominici institutebat, & ad calcandas passiones hujus temporis, contemplatione su- perventura claritatis animabat. Videlice santa illi fuit sacri cupido sermonis, ut optaret, sic sibi passionis vota contingere, ut, dum de DEO loquitur, in ipso sermonis opere necaretur. Ita Pontius. Factum est inde, ut, cum Galerius Maximus Procon- sul decretum ex tabella sanguinarium re- citaret: Thascium Cyprianum gladio a- nimadvertis placet; ipse Cyprianus Episco- pus responderit: DEO gratias!

§. VIII.

Restant adhuc nonnullæ Questiones, utpote (VI.) An exitus Herorum que- ant dici infelices? Rcp. Tristes atq; in- felices esse, vel etiam vider, Herorum exi- tus testatur experientia. Exemplo sine

See-

Samson, Josias, Salomon, Cyrus, Alexander, Julius Cæsar. Ast hic tenendum, quod exitus Heroum ex intentione DEI, illos peculiari quadam & divina vi armantur, nunquam sunt, aut dici possint, infelices; cum DEUS nunquam sine sibi proposito excidere queat; sive ipsi Herœs in exercitio actionum suarum occumbant, sive fraudibus & iniqva vi circumventi e dignitatis suæ fastigio dejiciuntur, sive tandem qua corporis membra lacerantur. Verum intelices dicendi sunt, quando per vehementes animorum impetus extra rectionis orbitam profiliunt; & in misericordiarum abyssos semetipos precipitant, puniente scilicet DEO illorum insolentiam. Huic infelicitati non parum ponderis addit magnitudo invidie, quam virtus magna semper habet comitem. *Dificilimum,* inquit Sallustius, *inter mortales est, gloria invidiam vineere.* De iniquitate invidie acerbe conquestrus est olim fortissimus Belisarius, qui ob invidiam, jussu Imperatoris Justiniani excoecatus, eleemosynam ab aliis petere coactus est: *Viator da oboium Belisario, quem virtus extulit, exceavit & ad summam paupertatem adegit invidiam.*

§ XI.

Quod attinet ad Questionem (VII.) Cur
herōes, dum peccant, peccent gravius
quā homines vulgares? Facile erit eam
solvere, dum qvis respicerit (α) ad *objectionum*
actionum heroicarum, qvod procul omni
dubio magnum est & arduum; (β) ad *In-*
strumenta ejusmodi *actionum* edendarum,
quæ & *naturalia* & *accessoria* magna sunt.
Qvia magna agunt, inquit Dn. D. Rudrauf-
fus, a qvibus si deficiunt, in majus ma-
lum incidunt, & majorem committunt
excessum, majorib^e bono Oppositum. Quid
ergo mirum, si in ipsis verum esse incipiat
illud vulgatum: *Tolluntur in altum, ut*
lapsu graviore ruant. Addit laudatus
auctor: *Et licet lapsus in se, & ratione*
substantiæ non sit gravior, quam alio-
rūm, reputatur tamen major ratione sub-
jecti & nonexistentiæ. Duæ potissimum
sunt causæ, inquit Dn. Vendelinus, cur
Heroes dum impingunt, gravius impin-
gant? (α) Qvia impetus heroicarum natu-
rarum sunt magni, & virtutis communis
mediocritatem excedunt, sic & actuum ex-
orbitantium modum communem. (β)
Qvia circa objecta veriantur magna &
ardua

ardua, unde & magnis excidunt aulis,
& non leviter impingunt, qui non levia
moliuntur; cadunt non molliter, qui im-
petu magno feruntur. Hæc ille.

SECTIO III. ἀξιωματικὴ.

- I. Tria faciunt Heroem : *Afflatus*
divinus, summa constantia, admi-
randa felicitas.
- II. Motus Heroici sunt vasti impe-
tus, qui superant communes hu-
manæ naturæ vires.
- III. Sæpe vir heroicus, qvem DEUS
singulari numine afflavit, per-
rumpit & frangit regulam; sed
non post se relinquit. Luther.
- IV. Virtus Heroica non est huma-
na, sed divina.
- V. Heroës, qvo rariores, eo cari-
ores.
- VI. Heroës conseqvuntur fortunam,
non per otium, sed negotium.
- VII. Heroum filii noxæ, saltem ex
accidenti.
- VIII. Heroës sunt pennati.

CAP.

Pereximie Dn. RESPONDENS:

Et Virtus Heroica omnium virtutum concentus absolutissimus, quo animus cum informatus fuerit, veluti divinus efficitur, decoratur eo splendore, ut nihil admirabilius in toto terrarum orbe, nihil præstantius, nihil speciosius inveniri queat? Hæc est illa Virtus, per quam purpurati Martyres properarunt ad laurum, quæ in sublimi positâ, generosos animos ad labores, persecutions, imo ipsam mortem invitabat. Quot Patres Ecclesiæ, cœlestis duces Veritatis, dum prima Ecclesiæ fundamenta jacerent, lege perpessos, affectos contumeliis, obcessos castris & carceribus, morte multatos, & demum ipsa internecione casos fuisse novimus. Per hanc Reges, illa columnæ imperiorum, gloriosissima sua nomina famæ aeternitatis consecrарunt. Per hanc virginum agmina, calcatis mundi Voluptatibus, ad aeterni sponsi thalamum festinans, pudicitia coronâ splendorunt. Per hanc contenderunt conjuges & reportarunt castitatis & sanctimoniae fructum, quotquot olim generosos animos, hausto de cœlis semine progeniuit Terra, nunc peracto vite spacio, in virtutum omnium domicilio fulgidissimo triumphantes, Heroem æternum

num, Creatorem Universi, Salvatorem
mundi, laudant, celebrantque. Finxit te,
Dn. GESTRINI, ipsa natura ad honestatem:
ergo nulla te vicit immoderata cupido: Vino
copioso se nequaquam madefecisti, nec fra-
grantioris libidinis unguento aliquod proluvi-
um suscitasti. Grassatores Urbani, quorum
depravata cobors hoc tempore, quavis fere
nocte, præeps in flagitorum voraginem ra-
pitur, te à Virtutum semine baudquaquam
traxerunt; neq; Mulierum & Virginium ad-
ulterina collegia, illa pulchritudinis miracu-
la, monstra castitatis & vere salacitatis
prodigia, oculos tuos ad se convertere potue-
runt; quorum tamen unicum est hoc, tam
libidinoso seculo, non tantum fervidorum
juvenum, sed etiam plororumque gelidorum
senum pectora jucundo vulnere sauciare. Ast
humaniorum studiorum indefesso labore, ho-
norem & laudem que sisti, dum spretis ejus-
modi inquinamentis, argumentum hoc nobia-
lissimum, ob gravitatem rerum, stylumque ve-
re eruditorum, à tanto Academæ nostræ
lumine, juxta morem judicio ingeniosissimo
conscriptum, in Cathedra publica defenden-
dum suscepisti. Animus hisce diebus variis

agitatus curis, dum per divinam clementiam quasi in iteneris procinctu ad Bothniam Orientalem constitutus sum, plura non admittit verba, quibus gratulabundamentis testimonium erga te ostenderem: quamobrem multitudinem votorum piâ brevitate constringens, opto sincere, quò virtutis amans vivas, ut totus confido, literatorum splendor, Virorum gloria, cui tuorumq; decus & gaudium! Valeo!

DANIEL HAGERT.

Dum ueritatem aratum liberatum necessitatemq; pondero, porissimum ad illas pietatem cum diligentia requiri deprehendo; quippe que multarum prospexitarum sunt cause. E contra vero negligentia multa ex se mala & pericula gignit; que (proh dolor) hoc tempore apud plerosq; mulum invaluit; utpote fucos, illos seu licentiae alumnos, potius oris devinctos, somnis addictos, volupratibus deditos, vitiis intentum adstrictos, deg̃ farciendo ventre magis quam libris sollicitos. Hac omnia Tu, Dn. Sym-patriota, evitasti, etarem tuam in orio non deagisti, secus ac alia ista inutilia terre pondera; sed in dies studiis tuis incubuisti, Deumq; semper ante oculos habuisti. Perge itaq; in proposicio, dies noctesq; hoc in stadio suda, fortiter hac in palestrâ contendere, ut viatibi adjugum Parnassi, & exemplum Minerva pandatur. Vale.

ERIC. ALBOGIUS, J.F. Borgo Nyk.

Ornatiſſime Dn. Sympatriotā,

Affatim in hoc sublunari globo, orbisq; vo-
lubilis amphiteatro constat, nihil stabile
reperi, & fortunam, cæcam Dominam, ipsam
suam esse inconstantiam: quippe cui hodiè sere-
no vultu arridet, eidem facillime die crastino
novercam se exhibet. Cuncta itaq; qvum gran-
di metamorphosi subiecta sint, nemo confidat
nimium secundis, nemo desperet meliora lapsis.
Hanc ipsam fortunæ acerbitatem Te, *Perexi-
mie Dn. Patriotā*, etiam degustasse scio: sæva
namq; mors abrepto ab hisce ærumnis Pater
germano, qui tuum Matisq; vidua refugium
unicumq; solatum erat, omni Te privavit sub-
sidio: nihilominus cum egestate spinosa,
licet aliquantulum luctatus, indies tamen ad
altiora Te nisi luculenter ostendis, ut maxi-
mam de te capiant spem Præceptores, Cognati
ac amici solarium atque gaudium; præsertim
hanc, dum materiam satis illustrem, (Virtutem
scilicet Heroicam) Præside Percelebri, defenden-
dām tibi assumperis. Adsit tibi favor Jehovæ, ut
studia tua optimè incoata, felici sidere me-
tam tandem attingant felicem!

JOH. GORSSTEN P. F. HELS. NYL.

1623 1623